

№ 3

1928

სახალგაიო

შ ი ნ ა ა რ ს ი

1. გაზაფხულდა—ლექსი დ. ელიოზიშვილის	1
2. რენო—ვარლამ ჟურულის	2
3. ბავშვების სისხლი ბარეკადებზე—ლექსი—სამონ წვევლის	6
4. ჩენი დღესასწაული—ისრის	7
5. გაუმარჯოს მშრომელ ქალებს—დ. კობიძის	11
6. შოშიების სიყვარული—ნ. კეცხოველის	12
7. გაუმარჯოს რემედასს—მ. კეჩუაშვილის	16
8. ბუნების ვალვიძება—ლექსი	19
9. პატარა მშენებლები—მანის	21
10. აბა ერთი შევიხედო—გადმოკეთ. ნ. უფურგაურის	23
11. ლურჯი ყვავილი—დ. ცქიტიშვილის	26
12. გვიამბე, ძია ნიკო—მ. ფარცნაღელის	29
13. ბავშთა შემოქმედება ყდაზე.	

1928

მარტი

საქართველოს მ. კ. თ. ცენტრალურმა მხარეებმა (საქ. ა. ლ. კომკავშირის ეკსპლუატ.) და განათლების სახ. კომისიამ. სტალინური აღმშენებლის მოთაგრძობით აღიზნებენ აქრინალი მაცემისათვის.

წელიწადი I

№ 3

გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ დ ა ! !

გაზაფხულად
ნიკო, ვაზა,
შაღვა, გარა,
კივი, ტანა,
მარგალიტა,
ჰეტრე, ნინა,
გიორგი და
ცელქი მინა
ახმაურდენ,
ივინიან,
სიხარულით
სტიან, სტიან!..

აქო, იქო,
მინდორ-ველად
მოეფინა
ეველა ხელად!..
გაზაფხულად!..
სიხარულით
აუტკერდათ
ბავშვებს გული!..
ვაშა, ვაშა!—
რა კარგია
ჭრელქათობა
გაზაფხული!..

დ. ელიოზიშვილი.

რ ე ნ ო

1

შუაღამე იყო. საგუმაგოდ გასულმა მესღვაურებმა ზღვის ზირას ნახეს უბინადრო რენო, ფესქიძველი, ნახევრად შშიერი, ფერმურთადლი; დახეულ ქურქში გამოხვეული იწვა იგი მეთევზეების მოღურჯა ნავში და შესცქეროდა კრეისერებს და გულში ნატრობდა— „ნეტავი მესღვაური გამხადლა“.

რენოს ძალიან უყვარს მესღვაურები. იმათსე ფიქრობს ეოველდამ. სისძარშიაც სედავს მათ. დღისით იგი ლუქმაზურის საშოვენლად დახეტება ქუჩა-ქუჩა, თავის ტოლ ამხანაგებთან ერთად სშირად ჩაუკლის სასადილოებს, ხან თხოულობს, ხან თამაშობს, ხან ჩხუბობს, ხან კი უკან დასდევს ქალაქის ბაღში მოსვირნე მესღვაურებს. საღამოებით ჩუმად კაენარება ამხანაგებს, მარტო ბრუნდება ნავსადგურში, ჩაწეება მეთევზეების ნავში და ნატრულობს— „ნეტავი მესღვაური გამხადლა“.

2

რენო და სამი მესღვაური.

შობელ მხარესე ფიქრობდა რენო, როცა მოესმა მესღვაურების ჩქარი ლაპარაკი და ნინების სმა. შეშინებულმა რენომ ნავსადგურისაკენ მიანურო თვალები. შორიდან შეჩიშნა სამი შეიარაღებული მესღვაური ისინი დიდი სისწრაფით მოაქანებდენ ნავს.

რენოს გული აუთრთოლდა, მუსკები აუცახცახდა; იგი შეეცადა დაძაღვას, მაგრამ კვიანლა იყო. შესღვაურებმა მოჰკერეს თვალი და დროსე მიუსწრეს.

— ვინა ხარ, რა გინდა აქ, რას აკეთებ ამ შუალადით? — შეეკითხა ერთი შესღვაური.

— მე უბინადრო ვარ, — დაიწყო რენომ, — ჩემი საძმობლო სოფელი ეირიმშია, ჩემი სახლ-კარი თეთრკვარდიელებმა გადასწვეს, დედ-მამა ოფიცრებმა მომიკლეს ხანჯლით, რადგან ჩემი უფროსი ძმა მეთაურობდა მათ წინააღმდეგ მებრძოლ წითელანრძიელთა ჯარს. ერთი თეთრკვარდიელი მეც მიძირებდა სიმტრე აკეპას, მაგრამ შევეცოდე, რომ ზატარა ვიუხვი და არ მომკლად. ერთმა ჯარისკაცმა წაშიგუნა თეთრების ბანაკში, მათთან ვცხოვრობდი წითლების მოსვლამდე.

— კი, მაგრამ, როგორ მოხვდი აქ, ჩემო ზატარავ? ღმობიერად შეეკითხა მეორე შესღვაური.

— როცა წითელი არმიის ჯარებმა თეთრები დაამარცხეს, — განაგრძო რენომ, — მე თეთრკვარდიელებს გავექეცი, თავი შევაფარე წითლებთან. ისინი კარგად მექცეოდნენ, მივლიდნენ, მეფერებოდნენ, თეთრები კი უოველთვის მცემდნენ. წითელანრძიელებთან ვცხოვრობდი ერთი წლის განმავლობაში. ბევრი ვეძიე ჩემი უფროსი ძმა, მაგრამ ვერსად ვერ ვხვასე. გავიდა რამდენიმე ხანი. ფრონტებიდან მოიხსნა ჯარი, მეც თან გავევი მათ, მაგრამ მალე დაუმორდი: ისინი თავის სოფლებში ბრუნდებოდნენ, მე კი სად უნდა წავსულიყავი, როცა ჩემი სოფელი სახსებით გადაშვარდოდა. ისევ ქალაქში წასვლა ვამჯობინე. ლუკაშურის სამოაწელოდ ერთი ქალაქიდან მეორეში გადავდიოდი. დაიწყო შიმშილობა და გავრცელდა სხვადასხვა ავადმყოფობა. დიდი ტანჯვა-წამება გამოვიარე. ჩემი ბავშობა ქუნა-ქუნა სეტიალში გავატარე. ახლაც ასეთ მდგომარეობაში ვარ, მაგრამ, თუ ჩემი უფროსი ძმა ვხვასე, ბედნიერი ვიქნები.

უკანასკნელი სიტყვები ისევ გულამოსკენით წარმოთქვა რენომ, რომ თვალვებზე ცრემლი მოადგა.

— ნუ გეძინია, ხემა ზატარავ, ხვეთან წამოდი კრეისერ „ბოლშევიკსე“, შენ ხვენი უძცროსი ამხანაგი უნდა გახდე.

რენო შეტად გაახარა მესღვაურების დაპირებამ. გული გაუმაკრდა და აღტაცებით წამოიძახა:

— კარგი! მე თქვენთან წამოვალ, თქვენ კეთილი ადამიანები ხართ!

რამდენიმე წუთის შემდეგ მესღვაურებმა ასანთი გაჰქრეს, რენო ნაუმი ჩასვეს, ნინბებს მოუსვეს და ელვის სისწრაფით მოძორდენ ნაპირს.

3

დაკარგული ძმები.

იმ დამით რენოს თბილად ეძინა კრეისერ „ბოლშევიკსე“.

გათენდა დილა. ცის კაბადონზე ამოახათა მსემ. ნავსადგურში გაიხმა კრეისერის სირენის ხმა, რენოსაც გაეღვიძა. მესღვაურებმა

მას ახალი ტანსაცმელი ჩააცვეს. რენოს სიხარულით გავესო გული. ირგვლივ გაიხედ-გამოიხედა. ეველაფერი ეუცხოვდა კრეისერსე. თვალი გადაავლო ლურჯად გამლილ ზღვის სივრცეს. შორიდან დაინახა ნავსადგურის შუქურა, მადალკომკიანი სასლეები და ქალაქის ირგვლივ მდებარე მთებზე აგე-

ბული ცისე-სიმაგრეები.

გაეიდა რამდენიმე დღე, რენო შეეხვია მესღვაურებს. ეველას დაუშეკობრდა, სწავლობდა წერა-კითხვას, ეველაფერს მალე ითვისებდა.

ერთ საღამოს მესღვაურებმა რენოს მოწვევა შენიშნეს და კაპიტანს უთხრეს. კაპიტანმა რენო დაიბარა და მიწესი გამოკითხა. რენომ ეველაფერი სთქვა.

— ჩემი ძმა წითელ არმიასი თეთრების წინააღმდეგ იბრძოდა ვირიძში, მეთაურად იყო, — უნასუსა რენომ.

— ძერე, რა დაეძრთა?! — გაოცებით იკითხა კაპიტანმა.

— არ ვიცი, არ ვიცი ახლა სად არის! ამოიხსენება რენომ და მღვწევა თავის თავგადსხვადს. მან მოიკონა თეთრკვარდიელები, გადამწვარი სოფლები, სახლკარი, ოვიცრების მიერ სხსჯლით მოკლული დედ-მამა, მისი თეთრებთან ტყვეობაში უოფნის დღეები და წითელარმიელების თავგანწირული ბრძოლები.

კაპიტანი გულმოდგინედ უსმენდა რენოს. უცნობად ჩაუიქრდა, იგრძნო, რომ მის წინ დგას მისი უმცროსი ძმა ზატარა რენო, რომელიც ორი წლისა იყო, რო-

ცა მსოფლიო ომში ჯარისკაცად წაუვანის დროს დასტოვა მინ. კაპიტანმა უცბად მოხვია ხელები, ჩაიკრა მკერდში, დაუწყო ალერსი:

— ჩემო ზატარა ძამიკო, ჩემო უმცროსო ამხანაგო!

კრეისერის ბაქანსე მდგარმა მესღვაურებმა დაინახეს თუ არა ალელევებული კაპიტანი და რენო, ცნობისმოყვარეობით ინახულეს ორივე ძმა. კაპიტანმა განაცხადა, რომ რენო მისი ნამდვილი ძმაა. ეს ამბავი ძალიან გაეხარდათ მესღვაურებს, გადაჭკოცნეს კაპიტანი და მიულოცეს დაკარგული ძმის ზოვნა, რენომ კი არ იცოდა რა ექნა. თვალებს უფარავდა ცრემლის მძივები და სიხარულით ეხვეოდა თავის უფროს ძმას, კრეისერ „ბოლშევიკის“ წითელ კაპიტანს.

ვარლამ შურული.

გაფუხვის სისხლი გარეკაღეზე.

(პარიზის კომუნა)

— მიწის მტარვაღები!
— ვაშა კომუნას!
ვეროდა ხალხი აჯანყებული.
ბარეკადებთან
განბოდენ
და თან
ბრძოლის ხალხისით უცემდათ გული.
ბრძოლის უბანში აკებდენ საფრებს,
სწუროდათ ჩაგრულთ თავისუფლება.
კომუნა იყო იმედი მათი,
ხალხის მისანი, სასო და შუება.
მაგრამ ვაღათმა მოიკო ბრძოლა,
და უკანასკნელ ბარეკადებთან
შეჯგუფდა ხალხი გამძაფრებული,
რომ ცხანე ოქი დაეწყო მტერთან.
ბნელოდა...
დილა ახლოვდებოდა,

ახლოვდებოდა სისხლის ღერის ქაში,
ბარიკადებთან გამონდა ორი
ზატარა ბავში:

ლუი და ქანი.

მათ მთელი კვირა არ სძინებიათ.
იბრძოდნენ სხვებთან, როგორც დიდები.
თოფს ვერ ხმარობდნენ, მაგრამ ჯალათებს
კბილებს ამტვრევდნენ გასროლილ ქვებით.
იმითი დედა კომუნარია.

მათ არ იციან, რომ მამას გუშინ,
ბარიკადებთან წახრილს,
ბრძოლის დროს

ტუვია ჩაუსო მტარვალმა გულში.
სისხნამსე ისევე დაიწყო ბრძოლა,
დილით კი, როცა ჩამოწვა ნისლი,
ბარიკადებთან ფიცარზე ეცხო
თავგანწირული ბავშვების სისხლი.

სიმონ წეველი.

ჩვენ ბავშვებთან

ბუნარი გუსგუსებდა. თამრიკა და ილო მოსჯდომოდენ მაკიდას და შეჭურებდენ კამხიარულეებულ ბუნარს. ორივეს შეწუსებული სახე ჭქონდა.

— აბა, ილო, როგორ შევასრულოთ ჩვენი სელმძღვანელის დავლება 8 მარტის შესახებ? სომ იცი, სვალ დედა რომ არ წამოვიდეს ჩვენ კლუბში, ეს ჩვენი დიდი სირცხვილი იქნება.

— მეც მაგანვე ვუიქრობდი სწორედ.

— ჩვენ უნდა ვცადოთ დავარწმუნოთ დედა, რომ სვალ მისთვის აუცილებელია დახწრება.

— ისევ მენ თუ ეტევი, თორემ მე არ დამიჯერებს.

— რას მოღუშულხართ, ბავშებო, ამ მხიარულ ცეცხლთან! — შემოსვლის უმად უთხრა მათ მამამ.

— ახლა მოვიდენ და აღბათ დაღლილები არიან! უთხრა მარიამმა.

— მძია, მაჭამე რამე, მერე სამკითხველოში უნდა შევიარო, დღეს კახეთი არ წამოვიტახავს.

— წადი, წადი, — ბუსღუნებდა მარიამი, — დილით ბავშები სასწავლებელში არიან, შენ ქარხანაში. საღამოს ვერცერთს ვერ განახვით, მე კი ვარუშივით ვსივარ მარტა, დამასწრა ოჯახურმა საქმემ, არცერთი არ შეშველებით.

— მერე, დედა, მენ ვინ კომლის წასვლას?

— ვინ მიძლის და თქვენ. საღამოთი ვეკლავ შემომეფანტებით და მეც სომ არ გავახებებ ამ საში წლის ბაღღს თავს. ოჯახს ბევრი

რამ სჭირია: დაკერება გვინდა, დარეცხა... რომელი ერთი თვალთ.

— ჩვენ გაუგებებთ, დედა, ჩვენ! აი, სვალ მთელი დღე მამა და ილო დარჩებიან შინ, მე და შენ კი კლუბში წავიდეთ, სვალ ქალთა დღესასწაულია და ჩვენ კლუბში სასეიმო სხდომაა. ჯერ მოხსენება იქნება 8 მარტის შესახებ და შერე კი წარმოდგენა და კონცერტი.

— რაო, რაო, მამა დარჩება შინ? თქვენი ვაკეთებულნი საქმე ვიცე რაც იქნება!

ბ. ცაბარი.

II

— აბა, ილო, ძალიან ადრე უნდა ავდგეთ, რომ მოვასწროთ, — ჩურჩულაობენ ბავშვები ლოჯინში.

დილის ოთხი საათია, ილო და თამარიკო უკვე ფეხზე არიან და გამბლესული მუშაობენ. ილო ქმნით ხესავს ქვაბებს, იატაკს სწმენდს, თამარიკო კი წინააღმდეგობით დედის დარეცხილ სარეცხს გაჩქარებული აუთოვებს. თამარიკოს ძალიან ეჩქარება, ახლა უნდა ადრევე დაადგას სადილი, ოთახი დააღაგოს, ოთახში 8 მარტის ზღაპრები უნდა გააკრას, სამოჯარი აადულოს და თვითონაც მოემსადოს სასვადიოდ.

ბავშვები შვიდის ნახევარია და ბავშვებაც მოათავეს საქმე, მაგრამ ძალიან დაიღალენ, ძილი მოეწიათ.

— უჰ, საწუალი დედა, — წამოიძახა თამარიკომ. — როგორ აუდის ამდენ საქმეს! როგორ მტკივა თითები!

ამ ლაპარაკში იუვენ ბავშვები, რომ მოესმათ დედის სმა.

— რამ ავაყენათ, ბავშვებო, ასე ადრე, რა ამბავია?

— დედიკო, დედა, — უელზე შემოიკრა თამარიკო — უველადფერი ვაკეთებულის, ახლა სომ წამოხვალ ჩვენ კლუბში?

ძარბაძი გაბტყრებული შეჭურბუბდა ხან ერთს, ხან მეორეს, უკვირდა ბავშვების ასეთი საქციელი.

— წამოვად, შეილო, წამოვად!

— ჩვენ გაემიჯნავეთ, მამა, ჩვენ!

სადამოთი მარიაში კლუბში იჯდა. აკურ კიდევ დაიწყო მოხსენება 8 მარტის შესახებ მოძსენებელმა ქალმა.

— ამხანაგებო! დედამიწის თითოეულ კუთხეში მშრომელი ბუბი ქალები და კლესქალები ეოველწლივ დღესასწაულობენ რევოლუციონური მოძრაობის საერთაშორისო დღეს, 8 მარტს.

ეველა კუთხის მშრომელმა ქალმა უნდა იცოდეს, რომ მოძავალი

მ. ორახელაშვილი.

კომუნისტური საზოგადოების დასაარსებლად საჭიროა ბრძოლა და ამ ბრძოლისათვის კი საჭიროა მათი რიგების გამრავლება და შეკავშირება. 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციამ, რომელშიაც მშრომელმა ქალებმა მსურველად მონაწილეობა მიიღეს, ქალებს მიანიჭა სრული თანასწორობა, რომლის მსგავსი არცერთ ბურჟუაზიულ ქვეყანაში არ არის. მამ გაუმარჯოს ქალთა საერთაშორისო დღეს, 8 მარტს.

— მარიაში გატაცებული უსმენდა მოძსენებელ ქალს და ძალძალე დაატანდა:

— მართალია, მართალი!

აი, გაათავა მოხსენება და მოძსენებელი ტაბით დაავიღდოვეს. აი კიდევ ერთი ზატარა, 12-13 წლის გოგონა ამბობს სიტყვას. მარიაში თავის თვალებს აღარ უჯერის, ეს ხომ მისი თამბრიკია! აქ კი მარიაში მთლად სინარულად გადაიქცა და მოცინარი დედა-შვილის თვალები ერთმანეთს შესჯდა.

ისარი.

გაუმარჯოს მშრომელ ქალებს!

ბევითია ჩვენი ქეთო
და სკოლაშიც სწავლობს კარვად;
მუშაობა უყვარს ერთობ,
იცის კერვა, იცის ქარგვაც.

ის მუშაობს და ჩუმად ზის,
წინ დროშა აქვს დაფენილი,
ნემსი გადის და გამოდის,
დათამაშებს ტუჩს დიმილი.

გრძნობით თვალებს აციალებს,
თეთრი ძაფით ამოქარვა:
„გაუმარჯოს მშრომელ ქალებს,
გაუმარჯოს ჩვენ დღეს—რვა მარტს“.

დ. კობიძე.

მომიზის სიყვარული

— დიკლი დაღალი, დაღალი, დიკლი დაღალე, დღეს ენძელა დაეინახე, მას ვენაცვადე...— მოხტოდა და მოძღვროდა თავის წკრივლას სმით მალვად, ხელში კი ენძელა ეჭირბ და გაბრწინებული თვალებით დაჰხაროდა. ან როგორ არ გაჰხარებოდა, ეს თვალქმეხნა გასაფხულის ზირველი ევავილია, ხვეს მინდორსე გადაძლილი...

ამ სიძღვრით მიიწინა ტოლებთან და ხან ერთს ახვევებდა და ხან მეორეს. მათაც არა ნაკლებ გაეხარდათ, ან რატომაც არ უნდა გაჰხარებოდათ? მალვასა და მის ტოლებს ეოველთვის უხარიათ ზირველი ევავილი, ეს სომ მათი საყვარელი ღამისი გასაფხულის მოახლოვების, თითქმის მოსვლის ნიშანია...

— აბა იმ კაკლის ტოტებში გაიხედეთ!— ეშმაკური ღიმილით გაიძვირა ხელი კაკლისკენ გივიმ.

— მოძიები! მოძიები მოფრინდეს!.. მაშ სულ გასაფხულებულა!

— ფრთები როგორ აბურმგვნილი აქვთ, მესაზრობის ქათიბი ჯერ არ შეულამსებიათ...

და ეველამ მოჰკურცხლა სეოლისკენ, უნდოდათ თავის სიხარული მასწავლებლისათვის გაეხარებიათ.

მასწავლებელს გაეხარდა მათი დაკვირვება და უამბო მოძიების ცხოვრებაც, მათი მოგსაურობაც, ენძელაც არ დაივიწყა, მას თურმე ბოლქვში აქვს დაგროვილი სასრდო და მსე მოათბობს მიწას თუ არა, ისიც მაშინვე იღვიძებს.

მეორე დღეს ძაღვას ელდა ეცა. ანკმარე ველარ იცნა, თოვლით იყო დაფარული. მართალია, თოვლი თხლად იყო, მაგრამ ინგელივ შთა და ბარი ჩამონისლული იყო, და თეთრი ფიფქები უხვად მოდიოდნენ დედამიწისკენ. გულში რაღაც ჩასწვდა, მისი ენძელები კვლავ თოვლით დაიფარენ, გუშინდელი შოშიები რას იხამენ ნეტავ?

ამან შენიშნა კიდევ, ესოში მდგარ ვერსვის ტოტსე შემოჯდა ერთი ორი აბუსული შოშია, ზირდაღებულები და აბურმგენილები საცოდავად ქლურტულობდნენ.

მაშინვე გადასწვრიტა ახლავე უნდა კავშართათ ჩიტის საკვები მკვიდები და მათთვის

თოხნიან.

ზატარა სახლები დაკვიდოთ, თორემ სად იშოვიან სასრდოსო. ტოროლა და ბედურა თუ მოულობენ?

— ისინი სამთარს შეჩვეულები არიან, შოშიებს კი სამთრისა არა ესმით რა, — სთქვა ძაღვამ.

მცირეხნის შემდეგ სხვადასხვა მხრიდან ისმოდა ჩაქუნის კაკუნი. შოშიების მეგობრები საკვებ მკვიდებს და ხის ზატარა სახლებს მართავდნენ გაჭირვებაში ჩაჯარდნილი შოშიებისათვის.

— ნუთუ არა ეშველებათ რა? — გულდაწვევით ამბობდა ძაღვა და ხან ერთ ხეს მქედავდა, ხან მეორეს, იქნებ იქ დაუინახო გაჭირვებაში ჩაჯარდნილები, მაგრამ თოვლი ისე სძირად მოდიოდა, რომ ხედვას უშლიდა და ვერსად ვერ შენიშნა რაძე...

მთელი დამე კვლავ ისევ თოვდა. არც მეორე დღეს შეჩერებულა...

„აი რას ნიშნავს აჩქარება, მაგრამ რა იცოდენ, რომ განსაფხული ზამთრად შეაჯვლებოდა!“ მსჯელობდა თავისთვის შალვა და დადიოდა გადათეთრებულ ვენახში. ვაზები თოვლის სიმძიმისაგან მიწასე იწვეწვნი, დადიოდა და ეკებდა: ვაი თუ შოშია დასუსტდა სიცვიისაგან და თოვლში გდია სადმოა!.. მართლაც, სშირია, როდესაც ფრინველს სიცვიე შეაწუსებს, ხის ტოტზე ვეღარ ჯდება და ძირს ვარდება და ხშირად იღუპება.

უცბად შეკრთა, უკან გადასტა: მის ფეხებთან წამოვარდა რაღაც ცნოეული და ღრმა თოვლი სტუნვით გაკვალა.

— საწყალო უურცქვიტავ, შენც შეგაწუსა შეორე ზამთარმა?— და გააუოდა თვალი დამფრთხალ კურდღელს.

მაგრამ აკერ ღობის ძირში რაა შავად, ნუთუ შოშია?!— და ძირბის შალვაც. მართლაც შოშიაა, ჩამოუერია ფრთები და კანკალებს, საცოდავად ზირს აღებს, შველას თხოულობს.

ფრინველების სახლების კეთებას შეუდგენ.

— ჩემო კარგო შაკქა-თიბავ, — ისუტებს გულში შალვა და ჭკოცნის მოწინაწკლულ თავზე... სკოლისკენ მიჭეპავს, იქ ცოცხალი კუთხე აქვთ, მოასულიერებს, მოუვლის და იქნებ გადაარჩინოს... რამოდენიმე სსვაც დაჭეპდა. ილიკოსაც მოენახა ასეთსავე დღეში შოოფთ ორი შოშია და უკვე თავს დასტრიალებდენ, რმე-

ში ჩამბალი ზურის ნამცეცებით ჭკეპებდენ, ოთახში ბუხარს შეძას უმატებდენ, იქნებ სითბომ მინც უშველოს რამეო...

შოშიები საცოდავად კანკალობდენ, ოდნავ და ძლივს აღებდენ ზირს.

— შრავალი უბედურება გადახდებათ ხოლმე უცხოეთში მოზამთრე ფრინველებს, — უამბობდა თან მასწავლებელი, — სანამ ჩვე-

ნამდევ მოაწვევენ, ბევრი იღუპება, მათ შავი ზღვა უნდა გადმოიღონ, გადმოიფრინონ და აი ძავ ზღვაში ამოვარდება ქარიშხალი და შინი სიძლიერე აღარ უშვებს წინ და დააქანებს აქეთ-იქით. ფრინველი იღლებს, ვარდება ზღვაში და იღუპება.

— განა ეს არ ეკოფათ, რომ აქაც ეს უბედურება დახვდათ! — ძენიშნა რომელიღამაც.

— და რომელნიც აქამდე მშვიდობით მოაწვევენ, მათაც სოკ-ჯერ ასეთი ბედი ეწვევათ, დაიჭერს ახალ სიცივეებს და მხოლოდ ძლიერნი თუ გადარჩებიან...

— გადარჩებიან, გადარჩებიან... იმასდა და ეველას ადემრა სურვილი რომ მოეხანსათ, კიდევ ეპოვნათ, ალბათ, იუვენე ამათ დღეში შოფნი სხვანიც.

მართლაც, ორი კიდევ მოიუვანეს და უკლიდენ გულიანად, არა-ფერს აკლებდენ. ერთი კვირის შემდეგ კვლავ შინანი დღეები და-დგა, დადნა თოვლი, ავარდა ჰაერში ომნივარი და წულები წავი-დენ მღვრიე ღვანად.

მაშინ, როდესაც სკოლის ფანჯარაში შინის სსივი ათამამდებო-და, შოშიებიც აქედურტულდებოდენ და შეჭხაროდენ სანატრელ სსივებს...

მაგრამ კარში არ უშვებდენ, ეძინოდათ, ვაი თუ კვლავ ცუდი დანი დაიჭიროსო. და მხოლოდ მაშინ, როდესაც ენმელას უოჩი-ვარდა მოჭევა, მას ია, და მინდორსა და მდელას სიმწვანე და-ეჭო, გადასწვევითეს გაეღოთ კარნი...

საზეიმო დღე იყო სწორედ მათთვის, გადაწმენილები უნდა დაებრუნებინათ ბუნების წიაღისათვის. მასწავლებლის წიგნით ევე-ლას ნიშანი დაადვეს.

და იყო სინარული და აღტაცება, როცა კარში გაფრენილი შოშიები შეტრიალდენ ჰაერში, დაუარეს წრე და იქვე, ფანჯარას-თან ჩამოშვებულ შტოზე ჩამოსდენ და ხუთივემ ერთად მორთო ჭიკჭიკი და გალობა. ეს თითქო სამადლობელი ჰიმნი იყო, რომელსაც სავსე კულით უგალობდენ თავის მსსელებს. დიდ-სანს, დიდსანს გალობდენ ასე.

ბოლოს ფრთას ფრთა შემოჭკერეს და გაქრენ ცის კამარა-ში. ბალები გასცქეროდენ ლაქვარდ ცას.

გაუგარჯონ რეპედასს

უიოდათ ჰატარბ ქანს და მარის, შიოდათ და ცარიელ თაროს მეორმოცედ შინჯაუდენ, რომ იქნებ ჰატარბ ნამცეცი მანც ეპოვნათ.

— ქან, დედა მოდის, — წამოიძახა მარბი. იქნებ რამე საკმე-ლი მოაქვს.

— არაფერს არ მოგეიტანს, — წაიბუსლუნა ქანმა, — ის სომ ცისეში იყო მამის სანახავად და იქიდან აბა რას გამოატანდენ!

— არ მახეუნს, შვილო:

— დედა, დედიკო, მამა ნახე? როგორ არის? — შემოეხვიენ ბავშვები დედას, რომელიც დაღლილობისაგან სულს ძლივს ითქვამდა. — რა ვითნრა მამამ, მალე გამოუშვებენ? — ერთმანეთს აღარ აცლიდენ ბავშვები.

— არ ვიცი, შვილო, რა ვითნრა, არ მახეუნეს და არც წერი-ლი გადასცეს.

ახალგაზრდა ქალს ცრემლები ხა-მოსცვივდა და ის იქვე ჰატარბ ტანტზე ჩამოჯდა.

თორმეტი წლის ქანი აენტო.

— დედა, ჩემო დედა, სუ ტირი, მე გავიზრდები და მათ სამე-კიეროს გადაუხდის.

— დედა, მე დღეს არაფერი არ მიჭამია, მშობა, — მოაგონა მარბი.

— მეც მშობან, მაგრამ, სომ ხედავ, ვითმენ, — შუეტია ქანმა.

— ოჰ, ჩემო ქან, რა გვეშუელებ! მამა ცისეშია, მე ვი სამე-შაოს არაეინ მამლევეს, ქალი ხარ, რა შეკიდლიაო. ოს, როდი დადგება ის ბედნიერი დღე, როცა აქაურ ბუშებსაც ისეთივე უფლებები ექნე-ბათ, როგორც იქ.

— სადა, დედა?

— იქ, შვილო, შორს, საბჭოთა ქვეყანაში.

— რა არის იქ, გვიამბე, დედა! — შემოეხევიენ სვლანსა ბაგუბი.

— ჰო, უური დამიკდეთ, — დაიწყო განარებულმა ქალმა იმ იმედით, რომ ბაგუბებს ცოტასნით მანაც გადაევიწყებდა მისი მისი, — როგორც აქაურ მუშებს არაფერი აქვთ, წინათ იქაც ისე იყო, მუშაობდენ და სვლანსა კი ძალიან ცოტა ეძლეოდათ. როგორც თქვენ, იმათ შვილებსაც შიოდით სოლმე.

— მერე, დედა? — წამოიძახა მოუთმენლად ზატარა მანძი.

— მერე აჯანუდენ მუშები, მდიდრები დაძმარცხეს და მოიპოვეს ზური და თავისუფლება. ოს, შვილო, იქ რა კარგად ცხოვრობენ თქვენისთანა ზატარა ბაგუბი! დიდროს სასვლებში ცხოვრობენ და სწავლობენ. ბევრი მსწავლებელი ჰქვავთ, როგორც აქ მდიდრის შვილებს.

— მერე, იქ მუშებს არ იტყვიენ? ჰკითხა ქანმა.

— არა, შვილო, ხომ გეუბნები, იმათ თავისუფლება მოიპოვეს.

— რა კარგი ეოფილა იქ! — სთქვა ქანმა. ნეტავ ჩვენც იქ ვცხოვრობდეთ.

ბაგუბები ჩაფიქრდენ, სიჩუმე ჩამოეზარდა. ამ დროს კარების გვერდის კაბისმა.

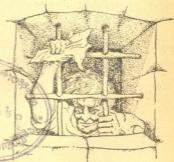
— ვინ უნდა იყოს? — სთქვა კაბისმა. — კვირვებულმა დედამ და კარების გასვლამ და წავიდა. შემთხვეული მარი კაბის კალთასე სვლანსა დედასა გაჭევა მის.

კარებში გამოხნდა ასვლასრდა მუშა.

— მია ჟორჟე, მია ჟორჟე, — შემოეხევიენ ბაგუბები. მუშამ ალერსიანად გადაჰკოცნა ორივენი და შემდეგ ქალს მოუბრუნდა.

— ალბათ, ძალიან გაგიჭირდა, ანა.

— ძალიან, ამხანაგო ჟორჟე. აი, ასვლაც მძივრები არიან ბაგუბები.

— ეხ, ძარი, მოდით აქ, რაღაც კიამბოთ, — მიუბრუნდა ბავშვებს ახალგაზრდა მუშა. — ხუთი წელიწადია მას შემდეგ, რაც რუსეთში მუშებმა დააარსეს სასოციალიზაცია „რემედანი“.

— დედა, იმ რუსეთში, შენ რომ ახლა კვიამბე?

— დიად, იმ რუსეთში, — უნასუხა დედა.

— რა არის „რემედანი“? — იკითხა ენმა.

— რემედანი არის სასოციალიზაცია, რომელი ეოკელებსრივ ეხმარება აქ დაჭერილ მუშებს და მათ ოჯახებს, აი, როგორც მაძამენია, ისეთ მუშებს, — განუძარტა ჟორჟმა.

— ხეო ზატარა ძარი, სწორედ ამისათვის მოვედი ახლა, რომ კადმოცვტო შენისთანა ზატარა ბავშვების მამების მიერ შეგროვილი და კამოგზავნილი ფული — და გაუწოდა ანას შკროული ზარკი. ქალმა განხარებულმა ჩამოართვა და მიძართა ბავშვებს.

— აი შვილო, იმ საბჭოთა ქვეყნიდან კამოგვიკზავნეს, მე რომ გვლანარაკებოდით.

ბავშვებმა სინარულით სტუნვა დაიწყეს და სძამდლა კაიბახოდენ: „კაუძარჯოს რემედანს“.

ჟორჟი და ანა კაბრწეინებული თვალებით უცქეროდენ მათ სინარულს.

მარო კეჩუაშვილი.

ბუნების გალვიკება.

მოქმედი პირნი.

პირველი	ბავში	ნაკადული.
მეორე	„	ენძელა.
მესამე	„	ია.
მეოთხე	„	მასწავლებელი.

(სცენა წარმოადგენს პატარა ველს; ისმის ფრინველების ჭიკჭიკი, იქვე ჩამორბის პატარა ნაკადული, თოვლი დნება. მზიანი ღრეა. ველს სიმწვანე შეჰპარვია. შემორბის პირველი ბავში.

როგორ თბილა?
 მსის სსივები
 მთელ შიდაშოს
 მოჭფენია.
 გასაფსულმა
 გაიღუბმა,
 ბგერ იაც.

(გამოიქცევა მოსაწყვეტად. შემოდიან ოქტომბრელები).

1 ოქტომბრელი, ვანო, ვანო,
 ნუ, ნუ მოსწყვეტ,
 ცოდვას, ზაწაწინა.
 ზამთრის სუსსს ძლივ გადურჩა,

შის სხივებს

გაუცინა.

ია. ნუ მომწვევტო, ჰატარებო,
 ძლივს გაძითბა ღურჯი გული.
 მაცალეთ, რომ მეც ვიხილო
 მძევნიერი გასაფსული.
 დიდი ხანი თოვლ ქვეშ ვიყავ,
 სიცვიისგან დამალული.
 ჯერ მოვცოცხლდე, გავისარდო
 და მომწვევტოთ გადაძლილი.

2 ოქტ. ერთი შესვით,
 იმ ბუჩქის ძინს
 ენძელები როგორ ჰქვავის!

3 ოქტ. მაგას თურმე გასაფსულის
 მხსარობლად მოაქვს თავი.

ენძელა. მართალს ამბობ, ჰაწაწინავ,
 ვეკლასე წინ ამოველი.

ნაკადული. მთის ჰატარა ნაკადულმა
 დავამტვრიე ეინვის რკალი,
 მთის მკერდიდან მოკქანაობ,
 მეტად მანდი, მეტად ძალი.
 მინდვრად ჩავალ, მოერწევა ვანებს,
 დასალევად ვეკლას ვუძეებ,
 დასიცხულ გულს გაუგრილებ
 მოძუძავე მამვრალ მუშებს.
 ვეკლა შემტრფის, ვეკლა მიუვარს,
 არავის არ ვეჯანრები.
 ხედავთ, მინდვრად გადავძაღვე
 ათასფერი ვეჯვილები.

ყველა ერთად. ვეკლა მოკეწონს: ია, ვარდი,
 ბალი, ველი, ნაკადული,
 და ეს ვეკლა ერთად ანის
 გასაფსული, გასაფსული.

კატარა

მშენებელი

კახაფხულის მშენიერი დი-
ლა იყო, მზე ახლად ამოსულიყო,
რამდენიმე სწივი მისდგომოდა

ლეოს ფანჯარას და თვალებში უღიტინებდა ლოცინში მწოლიარე
ლეოს. ლეო ხან იქით გადაბრუნდებოდა, ხან აქეთ, არიდებდა
თვალს მხეს, მაგრამ მზე თითქოს ჯიბრსე აღვიძებდა, თითქოს
კუბნებოდა: გაიღვიძე, ლეო, გაიღვიძე. სომ ბევრი საშუაო გაქვს,
კანა მშრომელს აძენ ხანს სძინავს?

ლეო უმაგრდება მხეს, ის ტუბილ სისმარშია. ხედავს თავის
ოთახს, სადაც ეველჯან მავთულია მოდებული, ლეო რადიოს აკე-
თებს, კოტსე ასევეს მავთულს ისე მარდად, რომ საცაბე კაბათავეს,
ერთი ბეწოც და სასმენილაა საჭირო. აი, გაუკეთა სასმენიც, დაიღო
ურსე და გარკვევით გაიგონა სმაური. სისარულისაგან აღფრთო-
ვანებულმა ლეომ ერთი საძინლად შეჭკვირა:

„ისმის, ისმის“, და თან თვალები გადაჭვიტა.

შეშინებული დედა თავს წაადგა ლეოს.

— რა იყო, შვილო, რა ისმის?

— რადიო!

ლეო შერცხვენილი გახუდა, დედამ და ბებია მ კი სიცხილი
მორთეს.

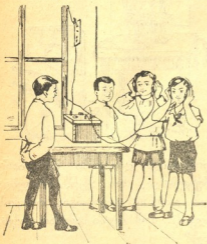
— ლეო, შენი ამხანაგის ფანჯრის რახუნი რადიო კამბანა.

— რა დაგეშართა, ლეო, როგორ დაგმინებია, აკი კოტქით,
რომ ადრე უნდა დაგვეწყო მუშაობა?

— დაშემინა, კიკლო, დაშემინა. წუსელი, შენ რომ წახველ,
მე ვეღარ მოვითმინე და განვაგრძე მუშაობა და თითქმის მოვათა-
ვე ახლად შეერთება-და უნდა.

— უნად, ლეო! თითქმის მოვითავებია მუშაობა.

— განა დრო არ იყო, გიგლო? თითქმის შეშვიდე დღეა, რაც

— ისინი, ისინი!..

დავიწყეთ. არც კი სჯერათ, თუ ჩვენ გავაკეთებთ ნამდვილ რადიოს. მეტადრე ბებიანემმა გამოიჭირა საქმე, სულ ბუსღუნებს: თქვენ რა რადიოს გამკეთებელი ხართო, ათი თორმეტი წლის ბაღღებო. ნუ აქოთებთ აქაურობასო.

— რა ვუყოთ, რაც უნდათ ის სოქვან, ჩვენ კიდევ საქმით დავუმტკიცებთ.

— რას დაუმტკიცებ, გიგლო, ბებიანემს! ამ ოთახში აღარ შემოდის, ცეცხლი არ

მოძეკიდოსო, ამოდენა მავთულები გაქვს გაფანტულიო.

— ადე! ადე! ბევრს ნუ ღაპარაკობ, ჩქარა ჩაიციო.

— აკერ მსად ვარ. ანმა სომ მსად გვაქვს, ახლა შეერთებადა უნდა და სასმენი მილი.

ლეო და გიგლო მოესხდნენ რადიოს მოსაწესრიგებლად, მაგრამ ეს ისე ადვილი არ გამოდგა. ლეო და გიგლო დიდი დანაშაურობით მოესხდნენ რადიოს განწყობას და ვჭვინც კი შეეპარათ, ვაი თუ შეეკუძადა რამეო. აკერ გაათავეს, შეუერთეს ანმას, დაიდო ლეო სასმენი მილი და ცოტა ხნის შემდეგ მოესმა ხმაური. ლეოს თვალები გაუბრწყინდა და კახარებულმა შეჭყვირა:

— ახლა კი მართლა ისმის, ნახეთ!!

ლეო ხან ერთს გაუწვდიდა სასმენს, ხან მეორეს.

— მეც მომეცი სასმენი, მეც. — უვიროდენ ბავშვები, რომლებიც ლეოს კანძმეო მოგროვილიყვნენ.

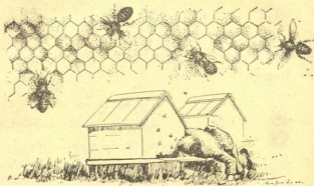
დღეა და ბებიანე განცვიფრებული დასდგომოდენ ბავშვებს თავსე.

აზა ერთი უპვიხელო

ადრინანი გასაფხულის შვემ შენახთა ოთარის ოთახში, გამოადეიბა. ოთარი ძალიან გაასარა შვემ, რადგანაც მამა ჰირდებოდა, რომ, გამოსაფხულებოდა თუ არა, წაიუყანდა საფუტკრეში.

ოთარი წამოსტა, სწრაფად ტანთ ჩაიყვა, გავიდა თავის მამსთან ოთახში.

— მამახეშო, მამა, გასსოვს, რომ ძირდებოდი, გასაფხულზე საფუტკრეში წაგიყვანო.

ბზხ—ისმის სკებში.

— კარგი, წაგიყვან, — უთხრა მამამ, — მხოლოდ თუ არ იცვლეკვ და ფუტკრებს სელს არ ასლებ.

ოთარი დაპირდა თავის მამას, რომ არც იცვლეკვს და არც ფუტკრებს ასლებს სელს.

ოთარის სისარულს სახლვარი არა ჰქონდა, ის აღარ მოშორებია თავის მამას, რადგანაც ეძინოდა მამა მარტო არ წასულიყო და არ დაეტოვებია იგი შინ.

ოთარი და მისი მამა, როგორც იქნა, გაუდგენ კვას.

— იქ თაფლიც იქნება? — შეეკითხა ოთარი მამას. ოთარი ცნობისმოყვარე ბავში იყო და ამიტომ აძლედა თავის მამას პრავად კითხვას.

— როგორ აკეთებს ფუტკარი თაფლს? — შეკითხა ისევ
ოთარი.

— როგორ? აკისხნი, დაძივდე უური.

ფუტკარს გამოაქვს ვეჯვილების გულიდან ტბილი სითხე, ამ სითხიდან აკეთებს ტბილსა და კემრიელ თაფლს, რომლი-
თაც ის სამთარში იკვებება და აღამიანსაც საკმაოდ უწილადებს,
აძლევეს აგრეთვე თავის ნაკეთებ ცვილს, რომლისაგანაც სანთელი
კეთდება. თავის გამოსაკვებად ფუტკარი არაუფროს ართმევს,
მხოლოდ ეძებრება მას, ვინც ხელ უშლის სასარგებლო მუშაო-
ბაში.

თავის მტერს ფუტკარი ჩუმად როდი ეპარება, ზირდაზირ შე-
ებრძოლება სოლმე.

ბუზა

მამალი

ღეღა

ღეღა სკაში ერთია და ორნაირ
კვერცხსა სდებს: სამუშეს და სამამ-
ლეს; ზირველიდან იკვებობან ღეღა
და მუშა ფუტკრები, მკორედან—მა-

მალი ფუტკრები.

ღეღა-ფუტკარი გასაფხულიდან შემოდგომის ბოლომდე სდებს
კვერცხებს, მალიან ბევრსა სდებს სამუშე კვერცხებს, რადგანაც მუ-
შა ხელი რაც მუტი იქნება სკაში, მით უფრო ბედნიერია სკა.

ღეღა-ფუტკარს მოგრძო და ლამაზი ტანი აქვს. მუშა ფუტკარი კი
თუშცა ტანად ჰატარაა, მაგრამ კველაფერს ის აკეთებს სკაში: აგროვებს
თაფლს და ვეჯვილის მტკერს, ემსახურება ღეღა-ფუტკარს, სდარაჯობს
და იცავს მტრისაგან სკას. მამალი კი ჭამის მუტს არაფერს აკეთებს.

ამ ბაასით ოთარი და მამა მიუაღწენ სკასთან.

ოთარის მამა ფუტკრებს დასტრიალებდა, ზოგს სკას უწმენდა,
ზოგს ათვალიერებდა.

ოთარი კი გაერთო თამაშში, შეაგროვა ფიცრები და დაიწყო სკის გაკეთება. ამ დროს ოთარმა შეამჩნია, რომ მას მამა მოშორდა, ისარგებლა ამით, მივარდა სკასთან და შეხედა შიკ ნახვრეტში. მას უნდოდა ენახა, როგორ აკეთებდნენ ფუტკრები თაფლს. სახესე უცნობად საშინელი ტკივილი იგრძნო მან და ღოვა საშინლად გაუსივდა. მას ვერ გაეგო, რათ უპბინეს, ის ხომ მათი მტერი არ იყო, ის კი ოთარს სულ გაავიწყდა, რომ, როდესაც ფუტკარი მოფრინდა, მან ხელი დაიქნია და ამით გააჯაურა.

ღოვა გაუსივდა.

ოთარი და ფუტკრები ძალიან დამეკობრდნენ ბოლოს, ისინი მას ხელ აღარ ახლებდნენ, ისე რომ ოთარი მათი ხშირი სტუმარი გახდა.

შეუევარდა ოთარს ფუტკრები, ეველასე უფრო შეუევარდა მუა-ფუტკარი, ტადგანაც იგი ეველასე ზატარა და ეველასე მეტს კი შრომობს.

6. უთურგაური.

ბავშვებმა სკოლაში დი-
ლაადრიან მოიუარეს თავი.
დღეს მსე უფრო თბილია

და უხვად აბნევენ თავის სხივებს დედამიწის კულსე.
თოვლის საბანი დაცრეცილა და ცრემლად დნება.

მისი ცრემლები ნაკადულად ერთდებიან და ეოველი უფსის² გა-
დადგძსე მინაკუტაყებენ დაბლობისაკენ.

იქ, დაბლობში, ძინარე უხვად იერთებს ამ აუარებელ ნაკა-
დულს და სევში გამძაკებულად მიშხუის.

— ხეენი თოვლის კაცი დამდნარა! — წამოიძახა ჰატარა ქე-
თომ და, მართლაც, სასწავლებლის ესოში ორი კვირის წინათ
ბავშვებისგან შეკუნდავებული თოვლის კაცი უკვე შესამჩნევად დამ-
ლსვალყო, როდესაც ახალ გაზაფხულის თბილი მზის სხივები
მოხვედროდა.

— გავისტუმრეთ სამთარი და იმიტომ!

— როდის გაქრება ეს თოვლი სულ? — იკითხა მელომ.

— ამ ორ დღეში ხეენი სკოლის ესოში თოვლი სულაც აღარ
იქნება, თუ ასეთი ამინდები დადგა, — სთქვა დიტომ და სასწავ-
ლებლისაკენ გაემურა.

იმ დღეს მასწავლებელმა მოწაფეებს ახალი გაკვეთილი აუხსნა
გაზაფხულის შესახებ. ეველა მისვდა, თუ რატომ დნება თოვლი
გაზაფხულის დადგომისთანავე. დიტომ მასწავლებლის ნათქვამი თა-
ვის რვეულში ჩაიწერა.

გადასწვიტა, თვალეური ვდევნებია მზის მიერ სითბოს მომა-
ტებისთვის. უნდა გავეო, რომელი უჯავილი შესვდებოდა ჰირველ გაზა-

ფხულს, რომელი ხე გაიფურჩქნებოდა ეველასე ადრე და ეს დაკვირვებანი კი თავის დღიურში უნდა ჩაეწერა.

როდესაც სწავლა გათავდა, ბავშვები დიდი ხმაურობით გამოცვივდნენ კარში და სახლებისაკენ გაეშურნენ. დიტო, სონა და ქეთო ერთად წამოვიდნენ. გზაში სონამ, ერთ მუხის ძირში, სადაც თოვლი უკვე დაშინარეო, ჯგუფ-ჯგუფად ამოსული თეთრი ყვაილები დაინახა. ეველანი ამ ყვაილებისაკენ გაეშურნენ.

— რა ყვაილია ეს? — იკითხა სონამ და ძირს დაინარა მის მოსაკლევად.

— ნუ მოკლევ, — დაუძალა დიტომ, — სომ ხედავ, რა ლამაზებია, ცოდავა.

— არა, უნდა მოვკლივარ, დედას მიუუტან და ის გამოიცნობს.

— არა, არა, მეც გამოვიცნობ, — წამოიძახა ქეთომ, — დამაცა, მასწავლებელმა ასე

არა სთქვა, რომ გასაფხულის მხარობელი ენძელა არისო?

სონამ მანც რამოდენიმე მათგანი ჯგუფად შეჭკრა და თაიგული გააკეთა.

ქეთოს და დიტოს ყვაილები შეეცოდათ. მათ თავისი ნაწილი ისევ მუხის ქვეშ დატოვეს, ხვალ ისევ გამოივლიან და ინახულებენ, თუ როგორ იცვლიან ფერს თეთრი ყვაილები.

დიტო როდესაც შინ მივიდა, სადილის შემდეგ თავის დღიურში შემდეგი ამბავი ჩასწერა:

„დღეს ბავშვებში ძალიან ბევრი ვითამაძე. მასწავლებელმა ახალი გაკეთილი აგვისნა გასაფხულის შესახებ. სკოლიდან უკან რომ ვბრუნდებოდით, თბილი მზე ძალიან გვათბობდა, ისე გვათბობდა, რომ ხალტოს განდაც კი მოვიწოდებო. როდესაც მდინარე

კოდურას სიღსე გამოველით, წყალი აძღვრეულიყო და მომწოდებდა. იქვე სონამ მუსის ქვეშ ღურჯი ევაგილები დაინახა. გვინდოდა გამოგვეცნო, რა ევაგილი იყო, მაგრამ ვერ შევძელით. ერთი თაბკული წამოვიღეთ მხოლოდ სახლში. გსაში ამისთანა ევაგილები კიდევ ბევრი გამოჩნდა. უჭვი აღარაა, გასაფხული დამდგარა. შინ ეს ევაგილი რომ მივიტანეთ, დედამ სთქვა: ეს ენძელა გასაფხულის მასარობელიაო. კი მაგრამ გასაფხულის მასარობელი სომ მერცხალიც არის? მერცხალი სომ ვერ არ გამოჩენილა? ალბათ ისიც ძალე მოვა.

დ. ციციშვილი

მუშას

მუშავ. ვინ დასძლევს შენს მაგარ კუნთებს,
წინ მიგაქვს დროშა წითელი ფერი.
ვერ გაუმაგრდა სულ ვერაფერი,
შრომა თვით მშრომელს ბედსა აკუთვნებს,
მიტომ შენია დღეს ყველაფერი.
შენ ხარ ძლიერი, ტანჯვას აიტან,
მუდამ კაჟდები, რკინით იზრდები;
შენ მაინც შენსას ყველგან გაიტან,
გამარჯვებული მარად იქნები.
შენ ხარ შემქმნელი მთელი სიმდიდრის,
შენსვე უფლებას იბოვებ მითა,
შენი ოცნება წინ მედგარად მიჰქრის,
ბოლოს თავდება გამარჯვებითა.

ვანო ხუშხუველი.

გვიანგა, ძია ნიკო.

— აბა, შევეუდგეთ ჩვენს საქმეს, — უთხრა რეზომ ამხანაგებს. რეზო და მისი ამხანაგები ხშირად იკრიბებიან, ერთად მეცადინეობენ, კითხულობენ წიგნებს და ხშირად ხან ნიკოს და ხან ელენეს ეკითხებიან, რაც თვითონ არ იციან, ან რაც ვერ გაიგეს.

ყარყუმი ზამთარში.

რეზომ დაიწყო კითხვა, სხვები კი სულგანაბული უგდებდნენ ყურს. მეორე ოთახში ელენესთან მოსულიყვნენ ქალები და მსჯელობდნენ სხვადასხვა საკითხზე.

მაღე ნიკოც მოვიდა.

— გამარჯობა, ყმაწვილებო, — უთხრა მან ბავშვებს. — იყავით სამხეცეში? რა ნახეთ, რა მოგეწონათ.

— უპ! რა არ ვნახეთ! გალიაში მედიდურად დადიოდა ლომი, ქრელი ვეფხი ბრაზიანი თვალებით გამოიყურებოდა, მაიმუნები კისერს იტყებდნენ, ზტებოდნენ, იმანქებოდნენ, დათვები გალიის რკინას ლოკავდნენ და ზღვის ლომი კი უცნაურად ყვიროდა, — სთქვა რეზომ.

— რა ლამაზია ვეფხი! — წამოიძახა გივიმ.

— ოჰ, რამხელა დათვებია, ძია ნიკო! — სთქვა ვასომ.

— თეთრი დათვიც ნახეთ?

— თეთრი დათვიც არის? ჩვენშიაც არის, ძია ნიკო?

— არა, ჩვენში არ არის, მაგრამ არის კი.

— რატომ ჩვენშიც არ არის? — იკითხა გივიმ.

— რაღაი ასე გაინტერესებთ, მოდი გიამბობთ, — სთქვა ნიკომ და დაიწყო:

თქვენ დღეს სხვადასხვა ფერის ცხოველები ნახეთ. მეცნიერების მიერ დამტკიცებულია, რომ ცხოველების ფერი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ფერისაა გარემოცული ბუნება. მაგალითად, ლომი და ვეფხი უდაბურ ადგილებში ბინადრობენ, სადაც ირგვლივ უმთავრესად მუქი მო-

ყარყუმი ზაფხულზე.

ყვითალო ფერისაა ყველაფერი, და ეს ცხოველებიც ხომ ამ ფერის არიან და არ ჩანან, როდესაც ეპარებიან თავის მსხვერპლს.

ავილოთ თეთრი დათვი. სად ცხოვრობს ის? ყინულოვან რკვეანეში. რით იკვებება? სელაპით, ზღვის ლომით, აი, თქვენ რომ ნახეთ, და თევზით. ირგვლივ ყინულითაა ყველაფერი გადათეთრებული. სელაპები ხანგამოშვებით ამოჰყოფენ თავს ყინულში ამოტეხილი ადგილიდან და სწორედ იქ დარაჯობს მათ თეთრი დათვი. ის რომ თეთრი არ იყოს, ვერაფერს ვერ დაიჭერდა და სიმშილი მოჰკლავდა. მუდამ მწვანე ტროპიკული ტყეების ცხოველები კი მწვანე ფერისაა. აი, ამას ჰქვიან მფარველი ფერი, ვინაიდან როდესაც ცხოველები, ფრინველები და ქვეწარმავალნი იმ ფერის არიან, რა ფერისაც არის ირგვლივ ბუნება, მათ უადვილდებათ საზრდოს შოვნაც და აგრეთვე მტრისაგან თავის დაფარვა. მაშ, ხელსაყრელი ყოფილა მათთვის ასეთი ფერი.

ტუნდრის ტყის ქათამი ზამთარში.

მაგრამ არიან ისეთი მწერები, ქვეწარმავალნი და ცხოველებიც, რომელნიც ძალიან განსხვავდებიან თავისი ფერით გარემოცული ბუნებისაგან და მათი დანახვა შორიდან შეიძლება. რით არის ეს გამოწვეული? ისინი ან შხამიანი არიან, ან კუდი სუნი უდისთ და ამიტომ მათი დაჭერა და შეჭმა არავის უნდა. მათთვის, მაშასადამე, დამალვა კი არ არის საჭირო, პირიქით, ისინი თვალში ეჩხირებიან ყველას, ეს მე ვარ, მყრალი ან შხამიანი და არ შეგცდეს, ჩემი დაჭერა არ მოინდომო. მაშ, იმათთვის გარემოცული ბუნებისაგან განსხვავებული ფერი მფარველი ფერია.

ჩვენში, ბავშებო, არც ზაფხულია ცხელი და არც ზამთარია ძალიან ცივი, მაგრამ ზოგ ქვეყანაში ცხელი ზაფხულის შემდეგ ძალიან ცივი ზამთარი ღებდა. რა უნდა ჰქნან ცხოველებმა? თუ იმათ გრძელი და ხშირი ბეწვი ჰქონდათ ზამთარში, რომ სიცვისაგან დაეფარათ თავი, ზაფხულში ხომ სიცხე შეაწუხებდნენ? და, აი, ბუნებამ აქაც უშველა: მათ გაცვივდებოდათ ხოლმე ბეწვი, რომ გაუძლონ ზაფხულის სიცხეს. ჩრდილოეთში ცივა და ამიტომ იქ ცხოველებს ზამთარში გრძელი და ხშირი ბეწვი აქვთ, მაგალითად, თეთრ მელიას, რომელსაც გრძელი და ღუნღულა კუდი აქვს, ყარყუმს და სხვ. სწორედ ზამთრობით ხოცავენ ამიტომ ასეთ ცხოველებს.

ტუნდრის ტყის ქათამი ზაფხულზე.

ძნელია ასეთ ცხოველებზე ნადირობა, მაგრამ მონადირეები მაინც ახერხებენ მათ დახოცვას. ძნელი წარმოსადგენია, ბავშვბო, რამდენ ბეწვიან ცხოველს ხოცავენ ყოველწლიურად საბჭოთა კავშირში: საზღვარგარეთ გააქვთ 150 მილიონი მანეთის ბეწვეული, ახლა თვით ჩვენს კავშირში რამდენს ხმარობენ!

იმათ ბეწვს ხან ტანისამოსს გამოვაკრავთ შიგნით, რომ უფრო თბილი იყოს, ხან კისერზე ვიკეთებთ.

რა უნა ჰქნან ამ ცხოველებმა, რომ უკეთ დაიფარონ თავი მტრებისაგან? ზამთრობით ირგვლივ თეთრია ყველაფერი, ზაფხულში — სულ სხვა ფერის. აქაც შველის მათ ბუნება და, გარდა იმისა, რომ ხან საზაფხულო ტანისამოსი აცვიათ, ე. ი. მოკლე ბეწვები აქვთ, ხან კი საზამთროდ არიან გამოწყობილი, ე. ი. გრძელი და ხშირი ბეწვით არიან დაფარული, — ისინი ფერსაც იცვლიან. მაგალითად, ჩრდილოეთში მელია ზამთრობით სულ თეთრია, ზაფხულზე კი რუხი, აგრეთვე ყარყუმიც, რომელსაც ზაფხულზე ზურგი სულ შავი აქვს და თეთრი ზოლი მხოლოდ მუცელზე და გვერდებზე მიუყვება, ზამთარში კი მთლად ერთიან თეთრდება და ძნელი დასანახავი ხდება. მინდვრის თავი კი არ იცვლის ზამთრობით ფერს. რატომ? იმიტომ, რომ მას არ სჭირდება თოვლში რბენა, ის სოროში წვეს.

ფრინველებიც იცვლიან ფერს. გაზაფხულზე ბევრი მათგანი გაცილებით უფრო ჭრელია, ვიდრე შემოდგომაზე, ზამთარში ტუნდრაში (ჩრდილოეთითაა) არის ე. წ. თეთრი ტყის ქათამი, რომელიც ზაფხულზე ჭრელია, ზამთარში კი სულ თეთრი. გარდა ამისა, ზაფხულზე მისი ბუმბული თხელია, ზამთარში კი მკვრივი და ამიტომ კარგად იფარავს სიცივისაგან

აფრიკაში ცხვრებს ძალიან თხელი მატყელი აქვთ, იქაურ ძაღლებს სულ არა აქვთ ბალანი, ქათმებს იქ სულ გასცივდათ ბუმბული. მაგრამ თუ იქაურ ძაღლებს ჩვენში მოვიყვანთ, მათ თანდათან ამოუვათ ბალანი, მათ ლეკვებს უფრო მეტი ბალანი ექნებათ, იმათ ლეკვებს კიდევ მეტი და, ბოლოს, ჩვენი ძაღლებივით გახდებიან. ასევე დაემართებათ ცხვრებსაც.

ასეა, ბავშვბო, ცხოველები, მწერები, ქვეწარმავალნი, ფრინველნი და, საერთოდ, ყველა ცოცხალი არსება ცდილობს შეეგუოს ბუნების პირობებს.

ჩვენ რომ ქვეითად დავდივართ. ფეხსაცმელი გვიცვდება. როგორ გგონიათ, ფრინველებს ფრენის გამო არ უცვდებათ ფრთები? რასაკვირველია, უცვდებათ. რა უნდა ჰქნან მათ? ბუნება მათაც შველის და უცვლის ფრენის იარაღს: მათ თანდათან გასცივნ-

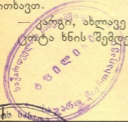
დებათ ხოლმე ბუმბული და სამაგიეროდ ახალი, უფრო კარგი ამოდის. ხომ იცით, რომ გაზაფხულზე ჩვენში მოფრინდებიან თბილი ქვეყნებიდან სხვადასხვა ფრინველები, შემოდგომაზე კი ისევ იქ მიფრინავენ. ზოგი მათგანი 10.000 ვერსს გადიფრენს ხოლმე და განა ფრთები არ გაცვდება? აი ასეთი ფრინველების დიდი უმრავლესობა სწორედ გადაფრენის წინ დაიცვლის ფრთებს და, ამრიგად, სათანადოდ შეემზადება თავისი მოგზაურობისათვის.

საერთოდ ჩვენში ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვთ ცხოველებსა და ფრინველებს და მათზე ნადირობა მაშინ, როდესაც ისინი მრავლდებიან, ბარტყებს ჩეკენ და ან შვილებს ზრდიან, ჩვენი კანონებით აკრძალულია. ძალიან საინტერესოა ცხოველებისა და ფრინველების ცხოვრება და ძალიან ბევრი კარგი წიგნიც არის ამაზე დაწერილი.

— ძია ნიკო, მოგვეცით ასეთი წიგნები, ჩვენ ერთად წავიკითხავთ.

— კარგი, ახლავე მოეძებნი, — სთქვა და გავიდა მეორე ოთახში. ცოტა ხნის შემდეგ კარებში გამოჩნდა ნიკო წიგნით ხელში.

შ. ფარცხნაღელი.

ჩვენს მკითხველებს

ვისაც სამი თვით გკონდათ გამოწერილი უფრნალი

„ოქტომბრული“

არ დაგავიწყდეთ ხელმოწერის განხორციელება, თორემ უფრნალი აღარ გამოგეზავნებათ.

„ოქტომბრულის“ რედაქცია

გავმეხის შენიქმევა

ექსპერტია კ. ხონის აგრეგაციის კავსალე კარხანაში.

ჩვენ, კ. ხონის I შეიღწლედის მე IV ჯგუფის მოწაფეებს, გვსურდა გავცნობოდით ძაფსაღებ კარხანაში მუშაობას. ამიტომ 1928 წლის 3 თებერვალს წავედით მოწაფეები კარხანაში. ეს კარხანა წინათ ეკუთვნოდა კერძო პიროვნებას. კარხანა მაშინ, ახლანდელთან შედარებით, უბრალო იყო. ახლა კი იქ სდგას გაუმჯობესებული მანქანები, რომლებიც მეტად სწრაფად მუშაობს.

კარხანაში სულ მუშაობს 252 მუშა. ამათგან ქალი 235. მუშაობა წარმოებს ორ წყებად.

ახლა ხონში შენდება დიდი ძაფსაღები კარხანა, რომელიც ამ კარხანაზე ბევრად უკეთესი იქნება. კარხნის შენება დამთავრებულია. ამჟამად იდგმება მანქანები. ახლო მომავალში კარხანა დიდ შემოსავალს მისცემს როგორც ხონს, აგრეთვე მის რაიონს რაც მოსახლეობას ეკონომიურად მოაღონიერებს და კულტურულად წინ წასწევს.

მე-IV ჯგ. მოწაფე ვახტანგ ნადარეიშვილი.

გაზაფხული აღებს პარებს

მალე, ჩქარა ამწვანდება არემარე, მინდორ-ველი, და ბუნებას დაამშვენებს ყვავილები ათასფერი.

გაზაფხული აღებს კარებს, და ზამთარი იწურება. ხედავ, ჩიტო როგორ გალობს? ყველაფერი იფურჩქნება.

ალექსანდრე მინდაძე.

— 1928 წ. —

გ ა მ ო დ ი ს

საქმასწავლებლო დასურბათებულო ქუჩნაღებო:

მცირეწლოვ. „**ოქტომბრული**“ შოველ-თეფური I წ.

მოზრდილ. „**პიონერი**“ ორკვირეული III წ.

ხელმოწერა მიიღება წლით და ნახევარი წლით.

გადაგზავნით { „**ოქტომბრული**“ — ერთი წლით—3 მ. 50 კ.
ნახევარი წლით—2 მ.
„**პიონერი**“ — ერთი წლით—5 მ.
ნახევარი წლით—3 მ.

ცალკე ნომერი { „**ოქტომბრული**“ — 35 კაპ.
„**პიონერი**“ — 25 კაპ.

მისამართი: ტფილისი, რუსთაველის გამზირი, № 22, სახელგამი (შეორე სართული). „**ოქტომბრული**ს“ და „**პიონერი**ს“ რედაქცია.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია.
გამომცემელი—სახელგამი.

